

Чала Ніна Дмитрівна

до-р наук з держ. упр., професор
ORCID ID: 0000-0002-0356-9003

Китаєв Андрій Сергійович

керівник Центру енергоменеджменту
ORCID ID: 0000-0001-5860-8690

Андросов Єгор Вадимович

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
ORCID ID: 0000-0002-7040-0291

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
м. Київ

МОДЕЛЬ ШЕРІНГОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК КАТАЛІЗАТОР РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Економіка співпраці (шерінгова економіка) у світі зростає стрімкими темпами. Розмір шерінгової економіки щодо загальної економіки ЄС оцінюється у 26,5 млрд євро (0,17 % ВВП ЄС-28 у 2016 році). За підрахунками, близько 394 тис. осіб зайняті у шерінговій економіці у ЄС-28 (0,15 % усіх зайнятих ЄС-28). Найбільші ринки шерінгової економіки знаходяться у Франції (6,5603 млрд Євро), Великобританії (4,6377 млрд євро), Польщі (2,7366 млрд євро) та Іспанії (2,5243 млрд євро). Загалом сім найбільших ринків економіки співпраці в ЄС (Франція, Великобританія, Польща, Іспанія, Німеччина, Італія та Данія) становили близько 80 % загального обсягу спільних доходів ЄС-28 у 2016 році [1]. Провідні бізнес-школи вивчають бізнес-моделі Uber, BlaBlaCar, Kickstarter, Airbnb та інші, які базуються на ідеї співпраці (шерінгу). За оцінками PwC [2] до 2025 року шерінгова економіка зросте до 335 млрд доларів, тож половина доходів на ринках піде компаніям із моделлю спільного використання, що свідчить про високу ефективність цієї бізнес-моделі.

Сільські території характеризуються тим, що мають невелику щільність і кількість населення. Згідно із Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів» [3] сільський район – це район, в якому частка зайнятих у сільському господарстві перевищує частку зайнятих у промисловості. В сучасних умовах для підвищення продуктивності сільського господарства використовують складну і кошовну техніку: квадрокоптери, комбайни, роботизовані комплекси. Таку техніку доцільно купувати на умовах співвласності, що і лежить в основі шерінгової економіки.

В Україні з 1990 років поширюється коопераційна модель господарювання у сільському господарстві. Що характеризується прийняттям цілої низки

законів України: «Про кооперацію», «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про споживчу кооперацію», Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку кооперативного руху та посилення його ролі в реформуванні економіки України на ринкових засадах». У 2020 році було прийнято Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» [4], який спрямовано на розвиток кооперації між дрібними фермерами.

Дослідження світової практики розвитку кооперативів показало, що сільські енергокооперативи доставляють до кінцевих споживачів 11 % усієї електроенергії, що постачається щорічно споживачам у США, а також генерують близько 5 % загальної кількості електроенергії, що виробляється у США. Енергетичні кооперативи працюють здебільшого, як неприбуткові організації. Відповідно до американського законодавства, такий статус можуть мати кооперативи, які отримують не менше 85 % доходу від своїх членів. При цьому законодавство вимагає, щоб можливий прибуток був розподілений між членами кооперативу, які часто реінвестують прибутки у вдосконалення роботи енергетичного кооперативу. Проте, крім них, існує велика кількість кооперативів, що забезпечують своїх членів найрізноманітнішими енергетичними ресурсами і послугами. Так, Piedmont Biofuels Cooperative, розташований у місті Пітсборо (штат Північна Кароліна), забезпечує своїх членів біодизелем. Дизельне паливо кооператив виробляє із відходів харчової промисловості – відпрацьованої соняшникової, арахісової, соєвої олій, а також із жиру, що виділяється при смаженні сосисок і м'яса птиці у закладах харчування. Членство у кооперативі дає змогу його учасникам економити на заправці своїх автомобілів дизельним паливом, при цьому кооператив виконує важливу соціальну функцію – переробляє відпрацьовані відходи харчової промисловості.

Енергетичними кооперативами є об'єднання громадян, підприємств та організацій, метою яких стає реалізація локальних проектів в енергетичній сфері. Найчастіше енергетичні кооперативи спрямовують свої зусилля на децентралізоване, екологічне і незалежне від компаній та концернів виробництво енергії. Енергетичні кооперативи надають громадянам можливість зробити свій внесок у боротьбу з глобальним потеплінням, а також у реалізацію концепції енергетичного переходу: переходу від не екологічного використання не відновлювальних енергоресурсів (вугілля, нафта, газ, ядерне паливо тощо) до енергозабезпечення шляхом використання відновлювальних джерел енергії (вітрова, сонячна енергія тощо). Енергетичні кооперативи здійснюють свою діяльність, як правило, в таких сферах як виробництво енергії (сонячна енергія, вітрова енергія, біогаз, когенерація, тобто комбіноване виробництво тепла та електроенергії); продаж альтернативної енергії (електроенергії, теплоенергії, газу); купівля й експлуатація енергомереж; послуги, спрямовані на ефективне

використання енергії (надання консультацій, енергозберігаюча санація будівель, реалізація різноманітних проектів з енергоефективності).

Отже, розвиток енергетичних кооперативів в Україні в сільській місцевості, є каталізатором сталого розвитку території і механізмом забезпечення її енергонезалежності.

Список використаних джерел

1. Study to monitor the economic development of the collaborative economy at sector level in the 28 EU Member States. Final Report. 23.02.2018. EUROPEAN COMMISSION. URL : <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0cc9aab6-7501-11e8-9483-01aa75ed71a1>.

2. Sharing or paring? Growth of the sharing economy. PriceWaterhouseCoopers Magyarország Kft. 2015. URL : <https://www.pwc.com/hu/en/kiadvanyok/assets/pdf/sharing-economy-en.pdf>.

3. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України № 2850-IV від 02.12.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>

4. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України № 819-IX від 21.07.2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>.